

Vesna Leskošek
Kontrola in pomoč v socialnem delu

Vesna Leskošek, socialna delavka in pedagoginja, je vodja Centra za pomoč mladim v Ljubljani, ki deluje v okviru Centra za socialno delo Ljubljana Moste Polje.

Avtorica se v članku dotika občutljive teme konflikta med kontrolno in svetovalno vlogo v socialnem delu. Konflikt razloži s pomočjo pojmov deviantnost, blaginja in socialna kontrola. Zaradi koncepta države blaginje in blaginjskega koncepta deviantnosti imajo klasične ustanove bolj vlogo nadzora kot vlogo izvajanja pomoči. Ker je uresničevanje poglavitnih socialnih funkcij človeka prevzela država, se krog informacij o interesih in potrebah ljudi širi med ustanovami in ne prihaja od ljudi samih. Te ustanove pa razpolagajo z informacijami, ki kažejo na odstopanja od "normalnega", in ne z informacijami o dejanskih potrebah. Iz tega sledi, da so odgovori ustanov naravnani zlasti na korekcijo posameznikov in ne v ustrezno socialno akcijo, ki bi zadovoljevala dejanske interese in potrebe posameznikov in skupnosti.

Srečo Dragoš
Socialno delo - sistemski vidik (I)

As. mag. Srečo Dragoš predava na Visoki šoli za socialno delo. Ker je rastoča kompleksnost značilna tako za razvoj stroke socialnega dela kot tudi za okolje, v katerem deluje, postaja sistemski pristop vse bolj aktualen. Zato je osrednjega pomena vpeljava in uporaba razločevanj, s katerimi si (profesionalni) sistem olajša usmerjanje navzven in navznoter. Diferenciranje navzven (tj., do svojega okolja) je nujno za preseganje medsebojne funkcionalne odvisnosti (interdependence) na način prežemanja med sistemi (interpenetracije), kar je še zlasti pomembno za razmere pri nas. Diferenciranje navznoter pa je pogoj za samousmerjanje oz. za organiziranje interne kompleksnosti sistema, ki omogoča njegovo nadaljno reprodukcijo. Avtor ponazori prvi način s primerom integracije socialne stroke v evropske tokove, primer drugega načina vpeljave diferenc pa so npr. kriteriji Britanskega združenja za socialno delo.

Darja Zaviršek
Psihiatrični oddelek med boleznijo in njeno kulturno manifestacijo - Študija primera (II)

As. mag. Darja Zaviršek predava na Visoki šoli za socialno delo.

Drugi del študije primera analizira simbolne strukture v instituciji. Psihiatrična bolnica je zamejen prostor, prepreden s stigmo, v njej pa različni prostori določajo način komunikacije in kodirajo socialne situacije. Prostor z najmočnejšimi simbolnimi pomeni je prostor za osamitev, ki je prostor kaznovanja in terapevtske intervencije obenem. V njem je proces mortifikacije jaza najmočnejši. V instituciji vlada specifična kultura časa, ki spreminja uporabnike in uporabnice v čakajočo skupino, katere čas ima manjšo vrednost kot čas osebja. V psihiatrični instituciji se producira čakajoča kultura. Simbolna organizacija ustanove je povezana z nezavednimi mehanizmi za premagovanje tesnobe.

Tanja Lamovec
Zagovorništvo kot oblika svetovanja

Dr. Tanja Lamovec, redna profesorica na Filozofski fakulteti v Ljubljani, Oddelek za psihologijo, vodi Sekcijo za zagovorništvo pri Altri, društvu za novosti v duševnem zdravju.

Članek opisuje psihične poškodbe, ki nastanejo kot posledica psihiatrične hospitalizacije, in način, kako lahko zagovornik pripomore k njihovi ublažitvi. Te poškodbe so: odvisnost od zdravil, dosmrtna stigmatiziranost, znižano samospoštovanje in zaupanje vase, utrditev "lažnega jaza", ponovno zatrtje "občutenega jaza", spremenjeni odnosi z družino, prijatelji in na delovnem mestu in izguba ciljev v življenju. Čeprav je v članku poudarjeno zlasti svetovalno delo zagovornika, je treba opozoriti, da je njegov delokrog dosti širši, saj vključuje tudi pravne in psihosocialne intervencije v okolju uporabnika. Temeljni cilj zagovorništva je preusmeritev moči k posamezniku, da pridobi čimveč nadzora nad lastnim življenjem.

Luj Šprohar Usposabljanje kot ideologija

Luj Šprohar, socialni delavec in sociolog, je delal glasbeno, lutkovno in pisateljsko kariero, zdaj pa se posveča kritiki situacij, v katerih se znajdejo slepi ljudje.

Članek govori o načinih nadziranja in kaznovanja v drugi polovici šestdesetih let v Zavodu za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani. Zavod je imel vse attribute lažjega zapora, čeprav so bili gojenci tam le zato, ker so slepi, torej invalidni. Zato so selekcijo in izločitev doživljali kot veliko krivico in pomoto družbe, a tudi kot samoumevno. Seveda se stvari do danes niso bistveno spremenile. Še vedno se slepi šolajo v institucijah, ki so ustanovljene in prirejene posebej zanje, še vedno so izločeni iz domačega naravnega okolja, še vedno jih odtujujejo od vrstnikov; posledica sta manjvrednostni kompleks in odsotnost socialnega imunskega sistema.

Ida Bulatovič

Nastanek, razvoj in metode dela v disciplinskem centru za mladoletnike pri Centru za socialno delo Maribor

Ida Bulatovič, profesorica defektologije za motnje vedenja in osebnosti in domske pedagogike, je svetovalka v disciplinskem centru za mladoletnike na Centru za socialno delo v Mariboru in strokovni sodelavec na referatu za razvrščanje duševno in telesno prizadetih otrok in mladostnikov.

Disciplinski center za mladoletnike v Mariboru je bil ustanovljen l. 1967 in deluje kot posebna služba pri Centru za socialno delo. Dejavnost je primarno preventivna in si prizadeva razreševati razvojne probleme mladoletnikov, ki pogosto pripeljejo h kaznivim dejanjem. S pomočjo ustreznih metod in tehnik skupaj z mladoletnikom odkriva in krepi njegova močna področja. Vzpostavlja delo z družino, ki temelji na vzpostavljanju komunikacije v družini, verbalizaciji aktualnih problemov in konfliktov in uvidu v njihova pričakovanja in pričakovanja drugih.

Franc Hribernik Kdo skrbi za ostarele kmete?

Dr. Franc Hribernik je asistent za ruralno sociologijo na Biotehniški fakulteti, Oddelek za agronomijo, v Ljubljani.

S procesom demografskega staranja se naglo povečuje delež ostarelega kmečkega prebivalstva, ki potrebuje različne oblike socialne pomoči. V glavnem je skrb za kmečke starostnike še vedno prepuščena tradicionalni intergeneracijski solidarnosti v okviru kmečkega gospodinjstva. Ko ostanejo ostareli kmetje povsem sami na svojem posestvu in ne zmorejo več skrbeti zase, prevzamejo skrb zanje splošni socialni zavodi in - manj - posebni socialni zavodi. V obdobju 1980-1992 je bilo med 9.704 oskrbovanci v splošnih socialnih zavodih povprečno 8,5% oskrbovancev, ki so pred upokojitvijo opravljali poklic kmetovalca, v posebnih pa 7,1% od 982 oskrbovancev. Število oskrbovancev v splošnih socialnih zavodih se hitro povečuje; med vsemi kmečkimi so pogostejše ženske (56%). V posebnih socialnih zavodih pa število oskrbovancev ostaja kar konstantno; med kmečkimi oskrbovanci je več moških (62%).

Milko Poštrak

Kje so subkulture danes? (II)

Mag. Milko Poštrak je mladi raziskovalec na Visoki šoli za socialno delo v Ljubljani.

Avtor poskuša v nadaljevanju svojih razglabljanj umestiti subkulture v širši sklop pojma kulture. Navaja bežen zgodovinski pregled nastanka in razvoja sodobnejših spoprijemov s kulturno raznolikostjo. Razmišljanje se suče zlasti okoli pojmovanja kulturne večplastnosti kot soočanja ali nasprotja med t.i. "elitno" in "popularno" kulturo. V tem okviru poskuša avtor s preglednim navajanjem stališč drugih teoretikov prikazati vso zapletenost in protislovnost takih dualističnih ločevanj, hkrati pa tudi težavnost definiranja fenomena subkulture ali popularne kulture kot take. V sklepu vpelje rock and roll in s tem izhodišče za naslednji del.